

Nr 112

Av herr Boija m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Flygvapnet: Understöd åt privatflyget.

Genom beslut den 30 juni 1942 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för försvarsdepartementet att tillkalla utredningsmän för utredning rörande understödjande av privatflyget — 1942 års flygutredning. Denna avgav ett den 23 februari 1943 dagtecknat betänkande och förslag (SOU 1943: 12). På grundval härav framlades Kungl. Maj:ts proposition nr 264/1943. Riksdagen beslöt i enlighet med propositionen och beviljade för uppbyggnadsåret 1943/44 ett engångsanslag av 300 000 kronor och ett reservationsanslag av 192 000 kronor samt för de följande åren reservationsanslag av 390 000 kronor.

Huvudsyftet med statsbidraget var att sprida flygintresse bland ungdomen samt att skapa möjligheter för ett förberedande urval för att därigenom skapa gynnsammare förutsättningar för rekryteringen till flygvapnet.

Frågan ang. bidrag till privatflyget upptogs till förnyad utredning av 1945 års försvarskommitté. I försvarskommitténs betänkande (SOU 1947: 72) redovisades en statistik över gallringsprocenten vid 1943–1946 års elevkurser vid krigsflygskolan, varav framgick att denna var hälften så stor för segelflygutbildade som för övriga elever. Kommittén ansåg, att statsbidrag till det privata motorlösa flyget fortfarande borde utgå och underströk särskilt att bidraget utnyttjades på sådant sätt att så många ynglingar som möjligt bereddes tillfälle till utbildning i motorlös flygning och att därmed basen för rekryteringen till flygvapnet ökades. I Kungl. Maj:ts proposition nr 206/1948 (1948 års försvarsproposition) upptogs anslaget med samma belopp som tidigare (pris- och löneläget den 1 juli 1947). Statsutskottet hade ingen principiell erinran (utlåtande nr 160/1948). Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets utlåtande (r. skr. nr 369/1948).

På grund av odisponerade behållningar minskades anslaget 1948/49 till 350 000 kronor och 1949/50 till 300 000 kronor.

I samband med medelsäskandet för budgetåret 1955/56 framlade Aeroklubben (KSAK) en utredning ang. resultatet av den statsunderstödda verksamheten åren 1944–1954, vari bl. a. påvisades, att den låga gallringsprocenten bland segelflygutbildade elever vid krigsflygskolan medförde betydande besparingar i flygvapnets utbildningskostnader. På grundval av

Aeroklubbens utredning och förslag yrkade luftfartsstyrelsen (i egenskap av anslagsäskande myndighet) en höjning av anslaget till 441 000 kronor. I 1955 års statsverksproposition anförde departementschefen:

En intensifierad segelflygutbildning skulle otvivelaktigt leda till besparingar å anslag för flygvapnets verksamhet genom att färre flygelever skulle behöva antagas. Med hänsyn härtill finner jag det vara av vikt att en intensifiering av nämnda utbildning åstadkommes. Jag föreslår därför att förevarande anslag ökas med 75 000 kronor och således uppföres med 400 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till Flygvapnet: Understöd åt privatflyget för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

För budgetåren 1955/56–1958/59 har anslaget utgått med kronor 400 000, 406 000, 409 000 och 420 000.

I 1959 års statsverksproposition anförde chefen för försvarsdepartementet:

För egen del kan jag icke tillstyrka att bidrag från anslag under fjärde huvudtiteln i fortsättningen utgår till modellflygverksamhet, som enligt min mening har sin huvudsakliga betydelse såsom fritidssysselsättning för ungdom. Med hänsyn härtill och då jag i övrigt icke har något att erinra mot luftfartsstyrelsens förslag anser jag att förevarande anslag bör minskas med 54 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till Flygvapnet: Understöd åt privatflyget för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 366 000 kronor.

Riksdagen beslöt i enlighet med propositionen. Anslaget utgår sålunda för innevarande budgetår med 366 000 kronor.

Användningen av anslaget framgår av av Kungl. Maj:t för budgetåret 1959/60 fastställd stat enligt nedan:

1. Löner och arvoden m. m.

a) arvoden till viss instruktörspersonal	70 128	
b) övriga utgifter	105 872	176 000
2. Bidrag till materielkostnader		80 000
3. Bidrag till utbildningsverksamheten i övrigt		110 000
		<u>Summa kronor 366 000</u>

I årets statsverksproposition anför chefen för försvarsdepartementet:

För egen del är jag tveksam om statsbidrag i fortsättningen bör utgå till den med ifrågavarande anslag avsedda verksamheten. Emellertid pågår efter vad jag inhämtat inom statens sakrevision undersökningar rörande den med statsbidrag bedrivna verksamheten inom Svenska aeroklubben. I avbidan på resultatet av dessa undersökningar bör ett visst reducerat bidrag få utgå. För nästa budgetår bör bidrag utgå till främst utgifter för löner och arvoden för instruktörer för den inom Svenska aeroklubben bedrivna segelflygverksamheten. Medelsbehovet beräknar jag med angivna utgångspunkter till 180 000 kronor.

Med anledning av förslaget till nedskärning av anslaget har chefen för flygvapnet till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet avgivit en VPM dagtecknad den 20 januari d. å. I denna VPM lämnas en redogörelse för Aeroklubbens verksamhet och dennas betydelse för flygvapnets rekrytering. Promemorian upptar bl. a. en utredning för treårsperioden 1956–1958 över antagnings- och avgångsprocent för dels segelflygutbildade, dels övriga elever i grundläggande flygutbildning vid flygvapnet samt en beräkning av de kostnadsbesparingar, som uppstå tack vare den lägre avgångsprocenten bland segelflygutbildade elever. För icke segelflygutbildade elever har gallringen varit 61 % och för segelflygutbildade elever 38 %. Av de elever som godkänts i den grundläggande flygutbildningen ha 22 % genomgått segelflygutbildning vid KSAK (med anslutna flygklubbar). Ur dessa uppgifter har beräknats hur många ytterligare elever som hade måst påbörja utbildning vid flygvapnet därest icke förgallring skett genom segelflygutbildning för att erhålla samma antal utexaminerade. De kostnader dessa ytterligare elever skulle ha dragit redovisas i detalj. Sammanställningen upptar följande poster:

Uttagningskostnader	8 000
Förberedande fältflygarskola	76 000
Elevkostnader vid flygskola	123 000
Ytterligare behov av flygplan	144 000
Do av flyglärare och mekanikerpersonal	28 000
	<hr/>
	Summa kronor 379 000

Den del av statsanslaget som belöper sig på segelflygverksamhet har under de tre berörda budgetåren utgjort (fördelat per kalenderår) 356 000 kronor, varför en beräknad besparing på 23 000 kronor per år redovisas. Utöver ovannämnda besparingar torde även icke obetydliga besparingar ha uppkommit genom att den av Aeroklubben befrämjade privatflygverksamheten bildat rekryteringsunderlag till det civila flygets yrken och därigenom bidragit till att minska avgången av flygutbildad personal från flygvapnet till civilflyget.

Än viktigare än dessa besparingar är dock det förhållandet, att verksamheten vid de över hela landet spridda flygklubbarna åstadkommer en breddning av rekryteringsunderlaget och ökad påverkan av det mest önskvärda rekryteringsklientelet. Chefen för flygvapnet framhåller att kraven på hög kvalitet hos den flygande personalen vid flygvapnet växer i samband med att flygvapnet tillföres dyrbarare och mer komplicerad materiel. Allt strängare urval är därför önskvärt, och någon anledning att minska ansträngningarna på rekryteringsområdet finnes ej, tvärtom är en intensifiering av behovet påkallad.

Med tanke bl. a. på den dyrbara materielen — en J 35 beräknas kosta 3–4 gånger mer än sin föregångare J 29 — är urvalet av utomordentlig betydelse. Bl. a. fordras i hög grad ambition. Denna egenskap kan vara svår att komma underfund med hos en elev på tidigt stadium. I chefens för flygvapnet promemoria anföres: »Segelflygutbildningen i KSAK regi ger möjligheter att pröva om en ynglings flygintresse motsvaras av fallenhet för flygaryrket. De, som med hänsyn till den av allmänheten väl kända, stora gallringen under flygutbildningen vid flygvapnet drar sig för att direkt söka anställning där, har möjligheter att under mindre pressande förhållanden vid en flygklubb utröna sina anlag för flygtjänst. På så sätt kan många räddas till flygvapnet som just på grund av ambition dragit sig för att söka om han inte fått tillfälle att pröva sin fallenhet.»

Sammanfattningsvis anför chefen för flygvapnet:

1. KSAK har under de gångna åren givit flygvapnet ett värdefullt stöd i rekryteringsarbetet genom att bland ungdomen väcka intresse för verksamheten vid flygvapnet, hos flygintresserade vidmakthålla intresset fram till rekryteringsbar ålder samt göra en kostnadsbesparande förgallring bland ynglingar med intresse för anställning i flygtjänst vid flygvapnet. Härigenom har KSAK verksamhet väl motsvarat de syften, som var vägledande då anslaget »Understöd åt privatflyget» inrättades 1944/45.

2. Den flygmateriel som nu och under de närmaste åren tillföres flygvapnet ställer ytterligare krav på den flygande personalens kvalitet. Härigenom ställes också ökade krav på rekryteringsarbetets effektivitet. Detta talar för att KSAK stöd åt flygvapnet i varje fall icke bör minskas.

3. KSAK har betydelsefulla uppgifter vid sidan av stödet åt flygvapnet, som bör beaktas då man bedömer anslagets betydelse.

Vad beträffar de uppgifter Aeroklubben har vid sidan av stödet åt flygvapnet framhåller chefen för flygvapnet att Aeroklubbens verksamhet främjar flygutvecklingen i stort inom landet och vidare gagnar civilförsvaret samt den vid armén och marinen bedrivna flygverksamheten.

Enligt vad ovan anförts ha såväl tidigare som av chefen för flygvapnet i förevarande sammanhang verkställda utredningar givit vid handen att ett understöd av den motorlösa flygningen är av stor betydelse för rekryteringen till flygvapnet och att åtgärder av ifrågavarande slag för främjande av denna rekrytering alltjämt äro av behovet påkallade. De motiv som legat till grund för riksdagens beslut att bevilja anslag till understöd åt segelflyget föreligga alltjämt. Härtill kommer att den med stöd av statsbidraget bedrivna verksamheten, enligt chefens för flygvapnet utredning, medför stora kostnadsbesparingar för flygvapnet. Det bör beaktas att riksdagen ursprungligen fattat besluten om anslagstilldelning utan kännedom om eller hänsyn till denna icke oväsentliga faktor. Det torde dessutom komma att visa sig att de ekonomiska fördelarna av Aeroklubbens verksamhet äro vida större om man även beaktar det gagn Aeroklubben utför för övriga delar av

försvaret och civilförsvaret och ej minst för luftfartsstyrelsen, vilket verk på Aeroklubben avlastat vissa arbetsuppgifter.

Chefen för försvarsdepartementet hänvisar till att undersökningar pågå rörande den inom Svenska aeroklubben med statsbidrag bedrivna verksamheten. Innan en utredning framlagts, som visar att Aeroklubbens statsunderstödda verksamhet ej är av den betydelse, som chefen för flygvapnet tillmäter densamma, anse vi att en sänkning av ifrågakavande anslag ej bör komma till stånd.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte till Flygvapnet: Understöd åt privatflyget för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 366 000 kronor, varvid vi förutsätta, att ökningen skall kunna tillgodoses inom den i statsverkspropositionen för flygvapnet föreslagna kostnadsramen.

Stockholm den 25 januari 1960

Gustav Boija

Thure Andersson
i Ronneby

Stig F. Hansson
i Önnarp

Dag R. Edlund

Per Edvin Sköld

Anders Pettersson
Dahl